

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 7. У Сомбору 15. Априла 1868. Год. X.

Вечернѣ школе.

(Свршетак).

Люди, кои познаю околности нашег селячког живота, веде, да ние никако могуће мушку младеж дуже од четрдесет мученика у вечерњој школи задржати, због тога што се тада већ у велико польски послови раде; напротив женска младеж може школу до Ускрса походити. Ако е то доиста тако, онда држим, да би се школа ова с есени рание н. пр. првог Октобра на дан Покрова Богородичног започети имала. Кад би се то учинило, онда би мушки имали пет, а женске шест месеци преко године по трипут на неделю вечерню школу походити. —

Уз вечерню школу могла би обстати и неделна школа, за кою би онда остали предмети чисто духовни као толкованѣ Евангелия, молитве, црквено поянѣ, кратки животопис дотичнога свеца, или разяшняванѣ обреда црквених. Ова Недельна школа могла би бити пре службе Божие заедно с каталогом, на кои би, ако е места, и одрасли люди долазити могли, као што то на неки мести у Баранѣ бива. —

Недельна школа у овом смислу могла би остати и преко лета, те би се у нѣој сва младеж како мушка тако и женска пре св. литургии скупляла и уз ученѣ свете вере у пояню вештбала. Предаванѣ у неделној школи свештенику као пастиру духовном припада. —

Овде узимам прилику, да поштованим читателѣма саобштим и предлог за нацрт (план) предаваня у вечерњим нашим школама. — По овоме:

Из Науке Вере имале би се учити и повторавати: Божие заповеди, верованѣ и найнужние молитве по начину како се то у больим нашим основним школама предае, с разяшняванѣм, и

поученѣм прилагођеним према потребама одраслих младежи, и са осветљаванѣм добрим примерима из Библичне и народне историје. Уз то би се могло сваки пут по едно или два Евангелска изреченија (из Мат. Гл. V.—VII.) — што за правило живота служе, — прочитати, разјаснити, и у Србском преводу на памет научити дати. За Науку Хришћанску, коју у сваком случају свештеник предавати има, нека се сваки пут по едан четврт сата узме. Покрај тога у недељне и празничне дане имало би се, свој младежи пре службе Божие у школу сакупљеној, толковати Евангелије, значењѣ празника ил житије дотичнога свеца.

Одма за науком вере, као саставни део нѣн долази у вечерњим школама црквено појанѣ, коме се може за сада само $\frac{1}{4}$ сата посветити, а по времену, кад будемо у вечерњу школу све саме добре чатце добијали, моћи ће се овој струци сваки пут по часа посветити. За сада в доста да нам ученици и ученице науче, најпре обично литургијско појанѣ; као: Господи помилуй, Оца и Сина, Достојно и праведно, Благословен грядый и т. д. тропаре заповедних празника почевши од Никоља дне па до Духова; кондаке Божињни, Ускршњи с Ипакомем, и храмовног празника; далѣ Воскресеније твоје Христе Спасе; Благослови и Хвали Душо; Предстателство Хришћан, и Достојно вствъ јако во истину. — Песме Божињне, Светосавску, Ускршню и т. д. — Све ово може се и сада олако научити. По времену, кад добивмо децу која су читану и овом малом појану вешта, ваљало би да уче у вечерњим школама појати главне предмете осмогласног пѣнја, као: Тропаре, Кондаке, Богородичне, Блажена, Степене и Догматичне Богородичне свих 8 гласова, Ангелски собор, велико славословие, Возбраной, катавасије: Богородичну, Божињну, Ускршню и Духовску. — Антифоне на 8 христових празника; Божињњ вечерњ и павечерије с литиом; стихиру на водоосвећену Богоявленском; Возсия благодат твоја Господи; Вечери твоја тайнија; неколико антифона и стихира великог Петка; канон ускршњи и т. д.; вечерњ Ускршњ и Духовско, и оне хришћанске утѣхе пуне духовне песме са опела и парастоса. Обучаванѣ у црквеном појану такође спада на свештенике, али под њиховим надзором имао би им у томе и учитель помагати, особито ако в од обштине за вечерњ обучаванѣ обашка наплаћен. —

Наука о польској привреди имала би се предавати по Радићевом: Вођи у пољоделству, али би ваљало да се што скорие изради една пољоделска читанка (по Ерцигеру); па

да се онда ова употреби. За ову науку нужно в двапут преко недељ по $\frac{3}{4}$ сата у мушкој вечерњој школи одредити. Предавања би требало да држи вешт стручни економ ако га има, иначе по околностима свештеник, бележник или учитељ.

Најпуждња в овде наука о ђубрениу, о болшим алатима земљдѣлским, о обделавању ливада, о различитој врсти усева и њиховим особинама, особито о конопљи и о репцу; о неговану коња и говеда, о вртарству. Млади учитељи кои су ових последњих година препарандију свршили, могу с ползом употребити свој белешке из предавања о економіи, која су у овом заводу слушали.

Наука о домаћем газдовану с поуком о неговану краве, о баштованству и свилоделству и т. д. имала би се предавати за исто толико времена у девојчкој вечерњој школи. За ово обучавањ најзгоднија би била — као што рекосмо, — родољубива и племенитог осећања Српкиња, која би што в нужно, могла и у ствари самой показати. Иначе саме савете и опомене у овом погледу могао би — по нужди — и свештеник, економ, бележник, учитељ или други кои искусан родољуб давати. И за овај предмет веома нам в нужна читанка. А докле те немамо, млађи учитељи могу поучења давати на основу у приправничком заводу чувених и прибележених предавања.

Поука о чувану здравља и о одранјивану деце. — Овај важни предмет најболѣ в да лекар предав, иначе где то нис могуће нека се и тога посла приме свештеници или учитељи, а у женској школи госпође, па нека у часу за овај посао одређеном читаю што важно из књиге о чувану здравља од Дра Валенте, или чланак о одранјивану деце од Госп. Дра Натошевића (види књига: Чланци о домаћем васпитану Сомбор год. 1868.) За овај предмет нека в седмично еданпут $\frac{1}{2}$ сата одређено. Пошто се овај предмет изцрпи, могу се, — ако времена има — у часу зањ одређеноме читати најлепша поучна места из дела мудрога Доситеја, или из друге које ваљане књиге. Ту се у даној прилици мушкој младежи придодав и поука о правама и дужностима грађана.

За рачун доста в сваки пут четврт сата употребити. Уз то се има давати поука о важности штедњ и о проклетству раскошности и разметаня. За сада се ограничити морамо само на рачун устмени и писмени у бровном простору од 1

до 20, и од 20—100 али у практичним задатцима, црпљеним из живота и прилагођенима потребама наших сељака. — У рачуну упућује учитељ.

Читанѣ и писанѣ. Последња по сата двапут преко седмице у свакој вечерњој школи за сада имаю се провести с ученѣм писаня и читаня. Ово се по разумном начину учи заједно, и ова стария младеж може код вешти учитеља за 40 получасова писати и доста прилично читати научити. Учећи то исто друге и треће године сваки ученик и ученица може се у читаню сасвим извештити, и то много болѣ и точније, него што се томе мала деца у обичној основној школи науче. — Доцније моћи ће се од овог получаса една четврт употребити на поянѣ, а друга на читанѣ из полезних књига. Ученѣ писаня и читаня спада свакојко у дужност учитељву, кои би ваљало, да за тај посао штице себи направи, а ученицима нужна је табла с писалком, или пропис с оловком, уз то Буквар.

Народне песме, народни обичаји и животописи славних родољуба и родољубкиња. За сада мораћемо се задовољити само са читанѣм најлепших моралног и родољубивог садржая народних песама, које се еданпут преко недељ у последњем получасу читати могу. Добро би било по неку лепу народну песму научити да се пева, тим би се на пут стало оним ружним и ласцивним песмама, што се по Бачкој и по Банату певају, и за које Вук вели, да ни су достојне, да се са другим нашим песмама успореде. —

И тако довршивши предложени нацрт завршујем чланак овај с жељом, да се вечерњѣ школе заведу одма идуће есени по Бачкој, Банату и Срему, а ако је могуће и по свима осталим пределима, где се Србска реч говори, и да наши свештеници и учитељи, лекари званичници, одабрани економи, родољубиве србске госпође, и наша врстна омладина, — на коју велико узданѣ полагамо, — едном речию да сви свестни родољуби и родољубкињѣ ово предузеће суделовањѣм своим на благо рода србског остварити постараю се.

Од оваких вечерњих школа, ако се свуда заведу и с дружим силама разборитих Србаља и Србкиња ревностно уздрже, надати се можемо стварном и нравственом препорођењу Србства, али по мом мишњу едино под овим најважнијим и неизоставно нужним условљем: ако сви честити радници на остварењу ове велике и спасоносне идеје задахнути буду духом вере, љубави и надежде християнске, и ако сви без разлике духовни

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.DNLIB.RS

и светски наставници младежи у овим школама, и сви преда-
ватељи на јавним састанцима нашим, свагда на уму имали бу-
ду, да је почетак премудрости страх Господань.

В.

Задруга банатских учитеља, и први збор србских учитеља из околине Киџиндске.

При концу прошле године беше у овом штованом листу
јављено, да се една задруга банатских учитеља без разлике
вере и народности у Темишвару оснива, којој ће цел бити,
да народне школе и учительски стадеж унапреди.

Ову мисао покренуше темишварски и други околни не-
мачки учитељи. У одбору при склапању ове задруге бежу
едан Србин и едан Роман.

Задруга се образова 27. и 28. Децембра римског п. г.
у Темишвару, (види бр. 1. „Лист за народне учитељ“ Будим.)
но не из свию народности, као што би ваљало, и као што
справедљивост и равноправност захтева.

Срби и Романи, осим неколицине њих, не присташе у
Задругу. За што Романи не присташе, не знам, а биће по
свој прилици за то, чега ради и Срби присташи нису. Ево од
прилике за што?

Одбор, што збор сазиваше и „неужна“ припремаше, дао
је печатати позивнице за све народности само немачким езиком,
и то је први корак, што многе Србе и Романи отуђи, те не
пађоше за вредно на збор доћи, ер нас не беше више од 10
Срба (петорица из Киџинде) а Романа још мањ, а сасвим је
на збору до 300 учитеља било.

Нећу сад овде да причам, шта се далѣ на збору том
говорило и радило, ер је то већ из министеријалног „Листа за
народне учитељ“ познато, но ћу у кратко, да нацртам, чега
се ради ми Срби из Киџиндског Диштрикта и из других окол-
них места не удружисмо овој поменутој задрузи, и шта смо
ми наумили, да за се радимо!

Од збора темишварског на до 6. Фебр. по н. к. ћутало
се око нас; ми србски учитељи, што на збору бесмо, ни сами
не знасмо, шта да почнемо; у задругу нехтесмо се уписати,

єр видисмо, да из тога по нас и наше школе врло мало користи може бити. — 6. Фебруара писмено позове одбор кикиндског огранка Банатске учительске задруге поново све Србске учителѣ у овој околини, да се за чланове поменуте задруге упишу. Ми кикиндски учители, кои смо знали добро како и у чему ствар стои, позвасмо на брзу руку све србске учителѣ из наше околине на договор, да се о том разговоримо, да ли ћемо у поменуту задругу ступити или не, па ако не, шта да се чини?

Искуписмо се у Кикинди 29. Фебруара о. г. нас близу 30 готово све самих учителя, по имене; Григорие Јурговић, Стеван Петровић, Тодор Кнежевић, Сима Айваз, Тодор Шевић, Христифор Айваз, Светозар Недић, Ника Николић, Аркадија Варађанин сви из Кикинде; Милош Настасић из Беодре; Лука Давидовић и Никола Јанковић из Мокрина; Владимир Радивовић из Јосипова; Милић Живић из Т. Канџиже; Сава Бугарски из Н. Ст. Ивана; Мияило Кнежевић из Деске; Матия Чобанов из Прне Баре; Григорие Перић и Петар Фогараш из Кумана; Матия Груић и Јован Поповић из Башахида; Владимир Раић свештеник и Илия Алексић учитељ из Бочара; Василие Кадић и Василие Лалић из Карлова; Велько Петровић из Мартоноша, Јован Жупунски из Сараволе, и Вићентие Айваз из Крстура, приправници.

Болѣг реда ради изабере ово друштво Григория Јурговића учителя да председава, а Аркадию Варађанина да говори бележи.

Збор се наш око 10 часова из јутра почео.

Председник са неколико речи поздрави дружину и захваливши се на почастима рече, да се срећним цени, што му у део паде преи србски скуп своје браће поздравити. Говораше, да е са удружаванѣм и договорима човештво а особито учительство у просвети далеко напред отишло и непрестанце иде, пак препоручује браћи, да се дружимо, договарамо, просвећујемо себе и друге, єр ће нас иначе околности напредниѣга свѣта у таму вргнути где ће нас нестати. У далѣм свом говору напомене, чега смо се ради искупили, па рече да пре свега устав од задруге банатских учителя проучимо, те да се болѣ разумемо. Усвои се, и брат Стеван Петровић, кои е устав тај на србски превео умоли се, да га сам прочита. Овај читавши дође до §. 35. па рече: „Я господо држим, да е ово, што долази најважније по нас!“ пак пође далѣ читати. §. 35.

који овако гласи: „Званичан језик друштва у свима унутарњим саобраштањима је немачки, у саобраштању пак с властима, мађарски.“

Изчита се устав. — Председник упита скуп, шта на ово мисли; мисли ли у оваку задругу банатских учитеља ступити или не? Сва браћа изјаве едногласно: Не! Ми у ту туђинску задругу ступити не можемо. Прво зато што би ми у таквој задрузи везани људи били, не би могли своје мисли изразити, почем се говор наш србски примио неби, а у немачком врло нас је мало, што смо му добро вични. А боме нашоће нам скупа и задруге, кад се разговарати и договарати на милом матерњем језику нашем не можемо! — Друго, ми не можемо ступити у ту банатску учитељску задругу, што смо ми пре свега учитељи Србски, а из устава поменуће задруге чини нам се, да се њоме нека централизација свију школа банатских постићи намерава; и ми у задруги тој тешко да би могли ствари нашој Србској што допринети и урадити, да нам школе у духу православне вере и миле наше народности унапред пођу, па по томе, од какве нам је فايда та Банатска задруга? Ми хоћемо такву задругу, где ћемо слободно моћи своје србско срце у сваки пар на видело изнети; где ћемо моћи наше болове и јаде како ми знамо и умећемо ређати, пак по томе и лека тражити; где ћемо се као равноправна у свему браћа о унапређењу школе и учитељског станја и о просвети народној договарати моћи.

Ето то је, са чега смо доконали не ступити у немачко — мађарску банатску учитељску задругу. —

Долази на ред: шта да се сад ради? више се дремати не сме, ер ће нас други просвећени народи у прах сатрти!

Ми изречемо: да сами једну „Србску банатску учитељску задругу“ образуемо, помоћу окружних управитеља и конзисторија наших; ер „ко у себи доста снаге не осећа, томе туђа снага не даје мелема!“

Изабере се одбор из наше средине од 15 особа, да се о припремању, сад србске учитељске задруге, брине.

Одбору ће ово најглавнији посао бити:

1. Да се на дотични мести упита, шта је и како је са пансионим учитељским фондом?

2. Да се за мишња и назоре стручни наши људи упитају, а крај тога и јавно у Школском Листу и у Застави да се сваки родољуб, кога се школа и њени напредак тиче запита:

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

„Како би се најболѣ и најкористније ова задруга наша зовати имала?“

3. Наш е скуп и за то, — да се јавно рече, — да се позову сва браћа србски учитељи, где их год има, па да едну „Србску учитељску задругу“ образуемо, и тамо на мањћ огранке да се поделимо, а сви да смо опет у свези. Тако мислимо ми, да би се још болѣ и најпре цел наша постигла, па ако би ово последнѣ за руком испало, оставили би се овога под 2.

Молимо одма овде сву браћу учитељѣ, да се јавно изјасне кои су за ово последнѣ? па ћемо после и ми у атар томе још коју рећи, те како би се то још ове године по идућем одмору школском створити могло.

4. Да одбор припреми устав за „Србску банатску учитељску задругу.“

Мислимо, као да би најпрече било да се ово троје претреса, на збору, кои би се склопио:

а) Ко и како би ваљало школом да нам управља?

б) Како би се учитељи и њихове сироте материјално обезбедили?

в) Ёсу ли данашнѣ наше школске књиге по децу и њихов напредак добре, и ако не, како би их удесити ваљало?

На последку и то збор закључи, да се устав „Банатске учитељске задруге“ у Школском Листу напечата, како би га сваки брат србски учитељ претрести и прорешетати могао, па нас, што у задругу банатских учитеља не ступисмо, или осудио, или нам одобрио.

Збор се по подпе око $\frac{1}{2}$ 1 закључи.

Ето, то е браћо учитељи укратко нацрт нашега рада. Ваљда ће дати Бог, те ћемо и ми едном у напред!

У В. Кикинди на Благовести 1868. —

Устав „задруге банатских учитеља.“

І. ИМЕ ЗАДРУГЕ

§. 1. Између банатских учитеља образована е задруга за унапређењћ народних школа и учитељског staleжа под именом: „Задруга банатских учитеља“ која сталног места пребивања нема.

II. ЦЕЛ ЗАДРУГЕ.

§ 2. Цел в задруге ујединити све училиштне силе, што се налазе у народним и средњим школама Тамишке Торонталске Крашовске градомеђе и војне Банатске границе без разлике верозакона и езика и то:

а.) да се чланови задруге подстакну на унапређењ у многу свог развитка.

б.) да се народна школа, и просвета у сваком правцу по-диже.

в.) да се учитељи у бољу материјално стању поставе.

г.) да се редовни чланова достојанство чува, па и брани, ако би се ово повредило, и најпослед,

д.) да се оснује један пензиони фонд, зарад кога ће задруга у своје време засебни устав изградити.

III. СРЕДСТВА КАКО СЕ ОВА ЦЕЛ ПОСТИЗАВА.

§ 3. Да би се ова цел постигла, држаће се јавни зборови, у којима ће се расправљати учебна питања што одговарају духу времена, а такође и педагогичка питања, што чланови задруге узпредлажу, а држаће се и предавања о васпитавању и обучавању.

§ 4. Задруга ће се и о томе старати, да чланове своје побуди на писање и издавање целисходних школских и помоћних књига, као и списа за народ и за младеж, те ће и са расписивањем надтечаја писатеља на овај рад подстаћи.

§ 5. Интересе задруге ове, заступаће један школски стручни лист.

§ 6. Напокон задруга ће и око тога настојати, да се развије црквено и народно певање.

§ 7. Задруга прима од сваког свог редовног члана годишњи по 2 фор. што ће служити:

а.) на трошак задруге и

б.) на оснивање помоћног фонда за врло потребите чланове овога друштва.

IV. ЧЛАНОВИ ЗАДРУГЕ.

§ 8. Задруга има своје:

а.) редовне

б.) подпомажуће и

в.) почастне чланове

§ 9. Редован члан може бити сваки декретирани учитељ

и професор јавне и приватне концесоване народне и средњѣ школе без разлике вере и љезика (из тамишке торонталске и крашовске градомеђе и банатске войничке краине.)

§ 10. Подпомажући члан може бити сваки од горе означених градомеђских учитеља и професора, а осим тога сваки школски пријатељ у обште, кои се на собствену молбу у задругу прими и оним дужностима, што су у 16. § назначене, одговори.

§ 11. За почастне чланове бирају се отлични васпитатељи што су у, и ван државе, и у обште люди заузимајући своим за школу важни, било то ма у ком погледу.

V. ПРАВА И ДУЖНОСТИ ЧЛАНОВА.

§ 12. Сваки редован члан осим активног и пасивног изборног права, има јошт право:

а) На главним скупштинама или окружним зборовима предлоге доносити.

б) Гости у скупштину уводити, пошто е предходно ово друштвеном председнику јавио.

в.) На главним скупштинама, и на окружним зборовима предавања држати и у гласању учествовати.

г.) На друштвену помоћ рачунати.

§ 13. Редовни чланови плаћају годишнѣ по 2 фор. у полгодишњим ратама у напред, и обвезую се у главним скупштинама — ако е икако могуће — лично учествовати.

§ 14. Подпомажући и почастни чланови имају, — ван права активног и пасивног избора и права гласања, — у осталом она иста права, која и редовни чланови.

§ 15. Подпомажући фонд тиче се користи само редовних чланова.

§ 16. Сваки подпомажући члан обвезуе се бар за 3 године, извесну своту годишнѣ прилагати, која би износила бар толико, колико одређена годишња свота редовнога члана.

§ 17. Сваки члан може изступити из друштва, али ово изступањ вала да се свагда пре ½ године код друштвене управе писмено пријави.

У оваковом случају, онај што изступа, одриче се свакога права на друштвену имаовину и обрану.

Онај пак, кои дужности својој за годину дана неодговорј, па ово и на просту опомену неучини, сматра се да е из друштва изступило.

VI. ДРУШТВЕНО УСТРОЈСТВО.

§ 18. Задруга се засад на 16 подзадруга или огранака поделює:

А. У Тамишкој међи:

1. на темишварски, 2. на поморишки, 3. липовски, 4. чаквачки и 5. на вршачки огранак.

Б. У Торонталској међи:

1. на В. бечкеречки, 2. В. кикиндски 3. Новобечейски, 4. Т. кањишки, 5. на В. С. миклушки и 6. на уйпечки огранак.

В. У Крашовској међи:

1. на Логошки, 2. Фачетски, 3. Ораовички и 4. на Бокшански огранак.

Г. Што се пак банатске војне крајине, — односно означена њених огранака тиче, то се одлаже на прву главну скупштину.

§ 19. Цел овога поделења є:

а) да се учители ових огранака чешћим састанцима на уми развитак постепено побуђују.

б.) да се она питања, што буду главним скупштинама предложена, подробно расправе.

в.) друштвеној управи могућно учинити, да упозна погледе и мишња свакога појединога ограначког члана, кад є хитно, а овамо главна скупштина неби се држати могла.

§ 20. Поједини огранци имаю се скупљати преко године бар дваред, и то: едаред с пролећа и едаред с ђсени, под председништвом једног, из средине своє избраног привременог председника, уз кобга ће и едан перовођа бити.

§ 21. Ови привремени ограначки председници сачињаваю одбор са десеторицом, на главним скупштинама изабраних одборника.

§ 22. Овај одбор састає се такође дваред у години, и то после ограначких зборава.

VII. РУКОВАНЋ И УПРАВА ДРУШТВЕНА.

§ 23. Дружином рукує:

а.) одбор.

б.) частници, што их задруга изабере.

§ 24. Предмети, што се зарад решєња главной скупштине остављаю єсу:

а.) избор частника.

б.) избор редовних и подпомажућих чланова.

- в.) избор почастних чланова.
 г.) одобренѣ издавања на друштвене цели, што прелазе своту од 25 фор.
 д.) одобренѣ предложених рачуна,
 е.) опуномоћенѣ, да се код дотичних власти оно врши, што друштвена управа за нужно нађе.
 ж.) одлуке зарад преиначења устава и изключења чланова.
 з.) напослетку, решенѣ предлога, што су главной скупштини од одбора или огранака достављени.

§ 25. Све остале послове обављаю друштвени чланицы у одборским седницама.

§ 26. Потпун одбор састои се:

- а.) из председника
 б.) тайника
 в.) благајника
 г.) рачунателя
 д.) из десеторице чланова, што их главна скупштина има бирати, и
 е.) из 16 привременых ограначких председника, што их учители поединих огранака бираю. (Свршиће се.)

Извештай о учительском Збору

коп е у Црепаи 7. Марта о. г. држан.

Пре неког времена, јавио сам вам, да се у Панчеву први збор учителя из Панчевачке краине држао. Целъ истог збора беше у оним редовима доста јасно означена. Пре свега валя ми да вам јавим са чега се учители на овом збору 7. Марта о. г. сакупише.

Ево узрока! увидило се, да се не врши све онако, као што е у првом збору заключено, а о томе говораше гд. председник Чобихъ, на кое му учители одговореше (кроз еднога), да е узрок свему, што се правила за осниванѣ пензије, и дозволенѣ држаниа редовних мањих зборова, ние још решило код више власти. С тога е заключено, да се виша власт поново умоли: да би што пре у живот и едно и друго ступило. —

Можда би кои помислио, то е задржано код гд. пуковника, но ево вам доказа да ние тако. Да би лакше сваки учитель на збор отишао, и натраг дошао; то е обштеуважени Гд. пуковник Ђорђевић, познавајући „удо станѣ учительско,“ наредно, да сваки учитель имаде бесплатан одвоз и подвоз;

а од своје общине једну фор. наплатнице, што су общине савестно и учиниле. Лепа хвала гд. пуковнику; од њега се ми надамо подпуно, да ће нама учителяма у свакој доброј намери нашој отчински у помоћи бити.

Да ће се фонд за пензије срб. учителя доиста завести моћи сво свету примера: у Сакулској общини налазе се већ 500 фор. готових новаца и 20 ланаца разне земљѣ раном посејане; кое в све одређено реченоме фонду.

Радња на збору овом текла в овим редом: Гд. председник Чобић, отвори збор подужом беседом; у којој га срањиваше с' кошницом. Рече далѣ да сваки слободно своје мнѣњѣ, терете, и недостатке изкаже, ер ово ние скупштина робова, већ учителя кои сами требаю, да ослобађаю робовске духове, учећи их правој истини, а истина в браћо моя, свагда пуна лепоте, и од користи по сво човечанство. Зато браћо, немоймо тражити у личностима свою моћ говора, у нападаню и грдњи излив варљива ал осветљива срца, него у делу тражимо свою меродавану снагу, којом ћемо све слабости нама предстојћих уклонити, а да се не пађу исти увређени! То мислим, да се сви само строго ствари држимо, кое су нас изазвале на овом польишту. — Затим предложи за деловођу гд. I. Илића кои се захвали на лепом му повереню с' обећанјем, да ће га и засведочити!

Говор гд. председника буде добро примљен.

Деловођа после своје захвалнице прочита позив од друштва „За распрострањанјѣ омладинских књига“ у Панчеву, у ком деловођа истога гд. K. Јовановић, позива све учительѣ, да се заузму око растуривања ваљаних и користних књига; уедно им и распоред о досад изишавшим књигама прилаже. Овај позив беше врло бурним „Живица омладина“ пропраћен, а братским одушевленјем примљен.

И сад се тек на рад пређе. Гд. председник поведе реч о веронауци (Катихисису) разлажући важност њѣну у опште, но наине код нас Србаја, која нас одржа, да се још Срби зовемо. Навађа слабе стране предавања, као и рђаве књиге, по којима се предав, и пита од какве в користи онај Катихисис, кои в 1774. год. изишао? У овом разлаганю рече: да увиђа и сам, да се по истой књизи не напредуе код младежи са вероисповести; уверавајући да га деца ни мало не разуму, те држи томе за доказ и слабу посету цркве. —

Гд. I. Илић узима реч, којом се са свим са председником

www.uns.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

слаже и уедно дав нов правац, по ком би најболѣ учители урадили, ако оставе стари Катихисис, а предаю по „Школском Листу“ од год. 1861.*) у свези са библичком повести; ер се тамо разяснява ред свию молитава, а кад их ученици сазнаду, наравно да ће их исте већма поминяти на цркву, на поштованѣ своих стариѣх; и држим господо и браћо, да е то нарочито наш позив.

Гд. А. Кнежевић, свештеник и местни катихета, сасвим е другог мненя, те тврди, да то не спада у дужност учителя, већ свештеника, ер зато су катихете.

Гд. I. Илић одговара, да нема ништа против имена и званя катихете; но кад се сравни, да они само двапут ил еданпут преко неделѣ предаю, па онда како предаю, како испитую децу, — ков све долази због других њихових послова — ел можно онда да деца знаю штогод? Нис, нит ће бити могуће; него учитель, кои е по васцели дан с' децом у школи, може више, па треба ту да ради и да припомогне.

Затим гд. А. Кнежевић вели: каква е велика разлика код Немаца од Србаля, ер њихово дете несме за сто' сести док се непрекрсти и не прочита „Vater unser.“ На ков му гд. I. Илић навађа узроке да код Немаца 1-во дете учи свою веру на матерњи език у па му е ясно, о чему се Богу моли; 2-го учитель му у школи разясницом додае ону снагу, коя ће га из дубльмне душе и срца привући вери својој.

Гд. Илић вели још: Много бј се о веронауци говорити могло, ер е већ скоро две године рађено без главе и управе. Наш многозаслужени и обштелюбљни гд. прота Коста Арсенивић, дуго боловаше, — а свештеника е и таквих било, кои су радили шта су хтели! Па сад баш у најоскудниѣм времену овом изгубисмо поштованог гд. проту (Збор: вечна му памет!) Бояти нам се валя, да дуго овако сирочад не останемо! —

Гд. А. Кнежевић рече: Изгледи су да ће гд. В. Живковић парох панчевачки свакако протом постати. Збор на ово повиче: „Живио гд. Живковић! Таког ми и требамо, кои данашњим духом дише, и по њиме живи!“ У слѣд овога начини се една петиција на преосвећеног гд. Епископа Кеигелца подписана од целога збора; у којој се гд. Епископ моли: да узме обшту желю у обзир, те да отличног свештеника Гд. Живковића садашњг администратора протопресвитерата што пре дѣйствиелног Протопресвитера произведе.

*) Стр. 713—716, 730—734. ■ 1860. бр. 38—48; ■ т. д.

После говора гд. Илића одговорио е гд. А. Данкуц на речи гд. А. Кнежевића, како неки свештеници желе да су паше, а учитељи робови; и тако дакле ни сами не врше сми-сао ови речи: „Любите ближњѣ, као и сами себе.“

После дуже дебате о важности и неважности Катихисиса од г. 1774. позове председник на закључак. Закључено е дакле: Да сваки учитељ све молитве с тумаченјем децу научити мора, а као припомоћ Школски Лист од 1860 и 1861 год. и „Молитвослов“ од I. Вукадиновића препоручуе гд. Илић.

Гд. Ч. Петровић у подужем говору разлаже поново важност овог Збора, и моли гд. гд. учитељѣ, да ово озбиљније извршуют, и да се едared сви зборови у прави ред доведу, т. е. да буде плода.

Гд. председник предлаже да се по нашим основним школама, земљопис, челарство, ботаника и земљделство као редовни предмети предают. — Примљено е с том примедбом, да се збор обрати на друштво „за распрострањанјем омладинских књига“ у Панчеву, па у договору са гд. Чобићем и гд. Илићем, да се изаберу најболј књиге за ову струку.

Гд. I. Илић предлаже: Како е нужно, да би се ученици и са Вуковим правописом упознали, ер ђаци кад оду у више школе, морают га из основа учити. С највећим одушевлјенијем буде овај предлог примљен.

Гд. председник предлаже: да се и одломци (Züfse) у основним школама уче. Г. Г. учитељи одбияют тај предлог, ер веляху да ће бити сувише за малу децу; на ков гд. Илић устает и тврди да се могу предавати, и то само основ, да деца знают шта е одломак (на пр. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ и т. д.) и тако се предлог прими.

Гд. председник вели: да е нужно да деца црковно поянј као: тропаре, кондаке, ирмосе и антифоне уче, како би тим више пута и самом учитељу олакшали. —

Гд. I. Петровић одговора: Кад би сваки предмет у нашим школама напредовао као овај, овда неби ни учењу недостатка било.

Г. М. Атанацковић, поднаша збору жалбу, како е удно станј учитељско, а што е најжалосније, да нас у обште общтине као последнјг бойтара уговорима потврђуют и вели: Зашто неби и ми као немачки од регименте свой стални декрет имали; него овако кад се кои общтинар од учителя увређен нађе, онда му прети одма, да ће му уговор подерати.

Свештеник гд. Б. Новаковић слаже се са предговорником и вели: не само то да би требало, него, кад се место учительско упразни, треба да се стечай, путем јавних листова распише; — на комју гд. поручик (комесар збора) Балај одговара, да то сл. регимента и чини, но не путем јавних листова, већ путем публицирања по селима.

О овом предмету не би ништа закључено, већ е остављено духу времена, у ком ће и сама виша власт увидити, да е начин публицирања по селима против зрелог разума.

Изглед овога збора беше доста парламентаран. При свршетку одпојасмо „Благословен еси,“ — после овога понуди гд. Илић г. г. учителяма лепе „књиге“ које е омладина издала, и том приликом растури се 30 комада разних књига.

У овом збору беху преко 40 учителя, 3 свештеника, 2 официра, едан немачки учитељ и местна учитељка, а и неколико простих ондашњих грађана. Г. I. Димитријевић парох Сефкерински дошао е доцкан, и жалио се јако, што ние и он у збору учествовао.

Гд. А. Кнежевић парох и катихета местни, кои почетком ние сватио праву цел збора, но доцније, кад ю видио како е племенита, био е од најревностних суделователя. Слава му!

И тако се у петак после подне сви разиђосмо, сваки у најлепшој нади, да врши закључке свога збора! —

У Панчеву 15. Марта 1868.

I. Илић деловођа.

Од годишњиџ одбора уједињене омладине српске.

Позив и братски поздрав

свој браћи српским лекарима, свештеницима и учителяма.

Има ли кога, ко незна, како рђаво стоји наш народ у погледу на чување и неговање свога здравља? Коме није познато, како с великог помора код деце и преране смрти или немоћи код множине наше младежи — број народа нашег никако да се у напредак помакне? За кога је од нас сакривено, колике и колике болести и рђуштине подгризају и руше снагу нашега народа? —

Запитамо ли за обиталишта, у којима наш народ живи — загледајмо само у „Омладински календар за 1868. годину,“ па да се у човеку срце заплаче, кад дозна, у каквим чемер-

ним кућама већина српскога народа своје горке дане тавори!
 — Обазремо ли се на начин подизања и гајања деце, на каквоћу, меру и начин употребљавања ране и пића, на меру и начин гозбе и светковања, на начин лечења болника и сарањивања мртваца — одједанпут рећи: обазремо ли се на начин народног живљења у опште, гроза да човека ухвати, кад види и расуди о свима оним опасностима, којима је српски народ целог свога века изложен! — А ко би могао побројати још оне силне, безаштитне, жртве рањеника и болесника, што попадаше и пропадоше после ужасних херцеговачко-црногорских ратова и у време страховите лањске колере? Ко ли описати пропаст и страдања народна од толиких других, редовних и изванредних, а ничим не спречених удараца зле судбине?!

Па колико је жалосно погледати на такву судбину нашега народа, још је жалосније, кад помислимо и видимо, да већина тих невоља или бар последица њихових долази са пуког незнања живети по разуму и законима природе, са неумешта помоћи се у нужди, са рђавих обичаја, предрасуда и суверја и напоследку са крајње немарности, а гдекад баш и са рђавог примера нас осталих, који би ваљало да народ поучавамо, добрим примером да му предходимо и у невољи да му се на помоћи нађемо. —

Према оваком стању ствари равнодушан остати, а звати се свесним човеком и истиним сином свога народа, било би: носити без стида самртни грех на својој души и вечиту срамоту на своме образу. — Не, браћо, ми несмемо своје зло притајивањем увећавати. А нека је до сада и било незгода, којима би се ми у неколико зар и оправдати могли — данас; хвала Богу, нема ништа, што би коме год од синова и добротвора српских пречило и сметало да излије своје племенито чувство човекољубља над страдајућом браћом.

Годишњи омладински одбор — уверен да нема тога у српству, који ће себе од овако узвишене родољубске дужности изузети, — мисли, да му ваља призвати у помоћ пре свега човекољубље оних, који су знањем и положајем својни највише кадри, да народу нашем у овом погледу помогну, — а то су наши лекари, свештеници и учитељи.

Тако, вама се данас нарочито обраћамо телесни и духовни лекари народски! У вас, који с народом и у народу живите, његова огњишта походите, с њиме се и лебац делите,

његову дечицу обучавате, — у вас, који сте с њиме непрестано, у добру и у злу, те његово стање најбоље познајете, — у вас, којима је Бог то велико и узвишено посланство дао, да народ поучавате и обавештавате, да га на добар пут настављате и у невољи да га тешите — у вас ево ми просимо данас братске и добротворске помоћи многим и многим народним недузима и бољетицама. —

Нема тога, који неможе своје брату и своје роду ма каква добра учинити, а ако ико, то му ви у овом погледу, о коме је реч, можете учинити највише. Што се тиче уједињене омладине српске, годишњи одбор њен мисли, да у име њено сме своју реч јавно заложити: да ће не само целокупна омладина српска, него и поједини мушки и женски чланови њени први бити, који ће ваше родољубиве и човекољубиве труде свима моралним и материјалним средствима снажно и постојано помагати.

Шта пак, поименце, ваља предузимати у обзиру неговања народног здравља — у томе, наравно, да нисмо ми позвани, да нашим родољубивим лекарима, свештеницима и учитељима савета дајемо; али бар ради самог народа дозволиће нам се да ево и ми нашу мисао овде у кратко кажемо.

Ма колико да је племенито чувство кадро оснажити вољу и готовост пожртвовања од стране појединих људи, опет је и само то чувство свагда јаче, кад се у друштву и заједници многе браће негује и подрађује, а успеси удруженог подузимања неизмерно су већи, него кад се поједина снага усамљено, па ма како, усиљава. С тога судимо за потребно, да и наша браћа српски лекари у друштву са народним свештеницима и учитељима оснују:

„ДРУШТВО ЗА СТАРАЊЕ О НАРОДНОМ ЗДРАВЉУ.“

То би се друштво, по нашем мишљењу, могло образовати и радити по начину радника и чланова уједињене омладине српске. Лекари српски, из свију крајева, састајали би се једанпут у години и држали би општу лекарску скупштину. Они би се ту један од другог извештавали о стању народног здравља у разним српским земљама и крајевима; саветовали би се о томе, шта се у погледу народног здравља од стране лекарске, а шта од стране свештеничке и учитељске чинити може, и утврђивали би план, по коме би се што у обзиру народног здравља предузимало и вршило.

Лекарска скупштина одређивала би из своје средине један

општини или главни лекарски одбор, који би лекарску скупштину или управо целу лекарску заједницу заступао и о народном се здрављу у опште извештавао и бринуо. Тај одбор подпомогнут још и областним, окружним и срезким лекарским одборима — старао би се непосредно или преко тих других одбора, да се у сваком месту саставе местни лекарски одбори из местних лекара, свештеника и учитеља. (Где нема ни једног лекара, тамо би се могли саставити такви одбори из самих свештеника и учитеља, а где ни ових нема, а оно макар и из других ваљаних људи, који би по упутствима лекарским, колико толико могли бити народу од помоћи). При том у сваком случају имало би се на уму и женскиње, те би се ради женских болесника мушки одбори помагали и женским услугама. Годишњи лекарски одбор, у друштву са осталим одборима и члановима лекарске заједнице, старао би се, даље, о издавању популарних лекарских књижица и упутства за чување здравља, за подизање и чување деце, за неговање и лечење болесника, за истребљивање рђавих и за здравље штетних обичаја, предрасуда и суверја; — а у овима би последњим приликама нарочито наши свештеници и учитељи могли заиста благотворно и успешно дејствовати и својој души правога и вечитог благослова стећи. — Старање да се по народу заведу најнужније домаће и општинске апотеке, бабички и хирургички алати и т. д. био би такођер један од најблагодарнијих послова главног годишњег и других лекарских одбора. — Осим свега осталог, годишњи би одбор могао — у време какве изванредне болести и опасности по здравље и живот народни на једном или другом крају — позвати и о трошку лекарске и омладинске заједнице изашиљати по неколико родољубиве браће лекара, да се страдајућем народу у невољи нађу. (За таквом је помоћу вапијала, н. пр. Црна Гора после оног крвавог покоља од последњег рата, и у време помора од лањске колере).

Местни лекарски одбори имали би с једне стране да често и периодично, а особито у време какве изванредне опасности, извештавају, лекарске одборе свога среза, округа или области, а кроз њих и главни годишњи одбор, о стању здравља и успесима свога дејствовања у народу, а с друге стране, да извршују и народу препоручују наредбе и упутства, која би примали од главног годишњег и других лекарских одбора, и најпосле да се старају, сваки у своме месту, о прикупљању

материјалних средства, која су нужна да друштво народних лекара може према предузетом задатку своје цели постизавати.

Довршујући овај свој позив, годишњи омладински одбор испуњен је тврдом надежом, да ће наша родољубива браћа лекари, свештеници и учитељи топло прихватити и к срцу пригрлити ову живу потребу народну, а уједно се надамо и молимо сву нашу браћу и сестре поједине чланове и задруге уједињене омладине српске као и све остале добротворе и доброжелатеље српства, да нашој браћи лекарима, свештеницима и учитељима, у чему год могу, на руци и од помоћи буду, да би се што пре и што ваљаније извело ово велико богоугодно дело — дело свете задужбине за народ, дело наше опште савести, части и српског образа. Сам ће Бог благословити и нас и наше труде зарад тако човекољубиве намере!

У Новоме Саду 21. марта, 1868.

Секретар:

Предс. год. одбора уједин. омлад. српске:

Г. Гершић.

А. Хаџић.

Д о п и с и.

Из Туриве. Почем сам обећао, да ћу јавити како смо сачинили „Деобу Часова,“ у вечерњој школи у Туриву, и попис предмета, кои се у те часове предају, тога ради ово на јавност достоверно износим:

ДЕОБА ЧАСОВА ЗА МУШКУ ВЕЧЕРЊУ ШКОЛУ.

Часови	Понедељак	Вторник	Среда	Четвртак	Петак	Субота
Од 5 до $\frac{1}{4}$ -6.	Учењ и гучачењ молитав за почетнике.	Испит јучеранњ лекције, и једну далњ	Као јуче.	Као јуче.	Као јуче.	Испит свију научени молитав.
Од $\frac{1}{4}$ на 6 до $\frac{1}{2}$ -6.	Приповедањ Еванђеља.	Приповедањ Библичних приповедака.	Приповедањ житија „Светих.“	Као у понедељак	Као у вторник и среду.	Испит свију предмета у те часове.
Од $\frac{1}{2}$ на 6 до $\frac{3}{4}$ -6.	Напаментни рачун са почетници.	Као јуче.	Као јуче.	Као јуче.	Као јуче.	Писмени рачун са почетници

Часови	Понедељак	Вторник	Среда	Четвртак	Петак	Субота
Од $\frac{1}{4}$ на 6 до 6.	Напаветни рачун са стариима	Писмени рачун	Напаветни рачун	Писмени рачун	Напаветни рачун	Писмени рачун
Од 6 до $\frac{1}{2}$ -7.	Гласанѣ, писанѣ и исчитаванѣ гласова са почетници.	Као юче.	Као юче.	Као юче.	Као юче.	Као юче.
Од $\frac{1}{2}$ -7 до 7.	Читанѣ псалтира са тумаченѣм, и механично.	Моралне приповедке из 4. читанке и Школ. Листа.	Предаванѣ из природописа, о растиню.	Предаванѣ предмета о земљи и народима.	Природословљѣ из царства животних.	Испит свяю предмета.

Јошт за вредно држим јавно показати, колико смо предмета од 22. Новембра пр. год. пак до сада — и по имену — ков свршили. —

1. За Почетнике. Све молитве, верованѣ — заповеди Божие, (уедно с тумаченѣм); рачун од 1 до 20, уедно са написиванѣм бровѣа. — Гласанѣ, писанѣ и исчитаванѣ, с малим писменима. —

2. За Стариѣ (кои су већ походили школу и знају читати).

1. Из Науке Хришћанске. Осим свршеног за почетнике, приповедано е житие св. Николе, — св. Игњатия, — и св. Василия. — Приповедке: Рођенѣ Христова. — Источни Мудраци и Бежанѣ у Египат. — Исус од 40 дана. — Исус од 12 година. — Крштењѣ Исусово и прво чудо. — И тумачена су сва Еванђелия од Ваведения до 3-ће неделѣ поста ускршињѣ.

2. Из Псалтира. 1. и 2. катизму, а 1. 2. 3. 8. и 10. псалмови су тумачени, и у свезу са Наук. Хришћанском довођени. —

3. Из Рачуна. Радило се свако вече по 4 задатка, као : из скуп. одуз. млож. и деленя, — са разнонареченим броввима, и економски рачуни из Шк. Л., и то на изменце, напаветни и писмени. —

4. Моралне приповедке. Постоянство у вери. — Св. Еванђ. Марко. — Браћа. — Пут пропасти. Занат е веран ранителъ. — Два пустиняка. — Ко сиромашнима чини, Богу узаймљов. — Примери наши дедова. — И поученя о чуваню здравля. — О ваздуху. — О умерености у елу у пићу. —

5. Из економиѣ. О понятию економие. — Земля. — Польски рад. — Оранѣ. — Поправљанѣ земљѣ. — Гновиѣ. — Негованѣ бия. — Семе и Сеянѣ. — Класасто билѣ и маунасто. — О жетви.

6. О земљи и народима. Видокруг. — Вид и мѣ-
панѣ земљѣ. — Површност земљѣ. — Земља и њѣни делови. — О вр-
стама люди. — И познанаѣ Бачке жупание. —

7. Из Природописа. Из царства животних: Описиваѣ
домаћи и грабежни животнија. — (по лекцијама.) О сточарству, као:
Говеда и њѣнова пасма. — О коњима и њѣновим пасминама. — И о
тимареню стоке. —

За девојчку школу исто смо тако као и у мушкој удесили „Де-
обу часова“; само с том разликом, што све ученице спадаю у едан
разред (ер су све почетнице) и по том се код њих за сваки предмет
 $\frac{1}{2}$ часа одредило, као: на ученѣ молитава $\frac{1}{2}$ часа, — на приповеданѣ
и житија светих $\frac{1}{2}$ часа, на рачун $\frac{1}{2}$ часа, и на гласанѣ, писанѣ и из-
читаванѣ $\frac{1}{2}$ часа.

А Свршено е досад 1. Из Науке Хришћанске.
Све молитве, — с тумаченѣм. — Верованѣ. — Заповеди Божѣе. —
Заповеди прквене. — Дела милости душевне и телесне, и св. тайне.
Житија: св. Николе. — Св. Игњатије и св. Василија и 40 мученика. —
Библичне приповеде. Све оне које су свршене у мушкој школи, и
иош Воскресение Лазарево. — Свечани улазак у Ерусалим (цвети) и
тайна вечера. — Из старог завета, о Адаму и Еви — Први грех. —
Братоубиство. — И потоп и сва Еванђељия од Ваведения до сад (Не-
дельна и празнична).

2. Из Рачун, од 1. до 40, само напамет и написиваѣ
брова. —

3. Гласанѣ, писанѣ и исчитаванѣ писмена малих и великих
знакова. —

И будући да већ наступа пролеће, а наши ученици обвезани су
са польским радом; тога ради сад заключаемо наш рад у мушкој
школи до есени. (А девојке иош добро посеђую школу, и има их до
60, те ћемо иош с њима предаванѣ продужити.) И ако Бог да, мис-
лимо чим наступи Октобер олет у име Божѣе одпочети наш рад, ер
онда су нам ученици слободни од польског рада, за пет месеци.

В. Поповић, м. шк. учитель.

— Из Чуруга у Шайкашкој. Држим да не ће бити излишно, ако
јавим поштованим читатељима овог просветног србског листа, а кроз
њѣга и сваком родољубу, ком напредак школа на срцу лежи, како се
и чуружани стараю за подмладак свой.

Године 1865. отвори се поред две већ постоеће, едне мушке,
друге женске школе и трећа трообразна и помешана. Иош онда е
местно управителство, кад е с великом муком и натегом дошло до
треће школе, дотичној власти предлагало и увидно за потврђенѣ мо-
лило, да се исте школе, по начину других свестних обштина, у којима
болји успех школоки бива, — поделе овако: у едну да само почет-
ници дакле I. разред и то обоје пола деца, иду; у другим двома,
свака из II. и III. разреда састојећа се, да буду деца оделѣна. Но
овај предлог, ако е иста виша власт и за упутан наша, незагодно
одобренѣ ове. Есенас пак на поновљѣну молбу местног управителства,
буде исто поделенѣ, под мудрог управом, отачаским старанѣм и веома
за напредак народних школа заузетим Баталионс-командантом Г. под-

пуковником — а сада пуковником србско-банатске Регименте Коци-ом, под ког управом ово неколико година, школе Шайкашке мложесе и зданија подижу, — потврђено и у дело приведено.

Овако поделенѣ држасмо не само да е уместно што су бар већа деца, кад нив могуће сва, одводна, него и што далеко бољи успех у школи са едним и два резреда, него са три очекивати, а и захтевати се од учителя може. Да е ово истина и да се у нади непреварисмо, осведочи смо се таки о полгодишњим испиту ове године; ер зајста труди наших врстних учителя беху красним успехом увенчани и сваки по едини слушатељ дивити се и чудити морао, напредовану школа и успеху, кои се с децом учини. Наука верозаконска: у првом разреду молитвице; у другом и трећем толкованѣ ових, приповеданѣ библичних повести и житија светих по саданѣм начину едно с другим у свези, красно е текла. Наука писаня са читанѣм у I. разреду, — ма да е по школском упутству (Schulplan) од Г. директора Димића прописано, да се првог течај само приуговотвљаванѣ за писанѣ и читанѣ сврши, а тек другог течај писанѣ и читаванѣ предузме, — наши су почетници, не само лепо писали кратке реченице на таблицама, но и испитне краснописе имали, а читавали сваку штицу и буквар.

У другим двома школама а особито у женској школи, сви су предмети на обште задовољство истеривани бивали, за које овде буди свима нашим учитељима јавна хвала.

Особиту пак пажњу и вниманѣ обраћамо новодобитом учитељу Г. Стевану Јанковићу, кои с њиму повереном, досад зајста из узрока слабе учитељске вештине забаталѣном женском школом, за тако кратко време, у сваком поедином предмету, отликова се и за ког у напредак, ако он досаданѣ понашанѣ и трудољубие показивао буде, зајста предпоставлѣне власти а и сваки поедини зрело мислећи и за напредак школа заузети старешина старати се умеће.

Осим тога е трудом овог Господина уведено у Чуругу певачко друштво, кое с хармоничним црковним пѣњием своим, у нашој цркви, од св. Николе до данас, о већим празницима, Богослужение украшава, за које му такође овде буди јавна хвала и благодарност.

Школске вести.

ПРЕДЛОГ ЗА УНАПРЕЂЕНѣ НАРОДНИХ ШКОЛА У СРБИЈИ. Из београдских листова дознаемо, да е одбор, што е одређен био да проучи, шта би се имало урадити за бољи напредак народних школа у Србији, посао свой довршио и г. министру просвете извештај поднео. Одбору том био е од стране министра просвете доставлѣн извештај госп. Дра Натошевића о злом стану београдских основних школа и о начину, како би се оне могле уредити, да задатку и определению свом одговарају, а уз то предао е био на употребленѣ истом одбору и извештај о швајцарским школама, ког е министарству просвете послао г. Стеван Поповић правителствени питомац, кои се сада бави у Берлину проучавајући тамошнѣ народне школе и систем прускога обучавања.

Горњи одбор држао е вше седница и изразио предлоге, кои су у главноме ови:

1. Да се преради сав научни материјал т. е. да се нове и савршене читанке и остале школске књиге сачине.

2. Да се заведе учитељска школа или препарандија.

3. Да се болѣ уреди надзор народних школа. Већина одбора била е тога мишња, да се Србија подели на четвире учевне округа, и да се поставе четвире директора, — а сви су се чланови у томе сагласили, да е нужно код министарства просвете поставити школски савет, код ће о школским потребама бригу водити, о издавану каквог школскога листа старатисе, и у случају потребе држати суд над учитељима.

За плату учитељску предложено е да буде на пет класа подељна по способности учитељског особља; сваки учитељ има добити на сваких пет година службе повишницу, а после тридесетогодишњ безукорне службе има право на подпуну мировину (пензију). — Јошт е предлог учинѣн и о установлену зборова учитељских ради узаймног договора и обавешћивања братског у послу на коме учитељи раде.

Жао нам е што још нисмо у руке добити могли сав елаборат одбора, али знајући да е у израђену овога велико саучешће имао онај врстни муж, који е на овој страни школу нашу знаменито унапредно, уверени смо, да ће и тамошња радња нѣгова, ако се на дотичном месту по заслуги уважи, спасоносна бити по праву просвету и напредак младе кнежевине србске.

ВЕЧЕРНА ШКОЛА У НОВОМ САДУ. Чланови и пријатељи „Младога Србства“ у Новоме Саду у збору свом завели су недавно „вечерњу школу.“ Госп. Милован Јанковић узео е на себе, да оне кои незнају читати и писати научи томе своим начином, по коме е већ многе старие люде лако и брзо научно читати и писати. Гг. Светозар Савковић и Филип Обркнежевић пријавили су се такође за суделаче у тој вечерњој школи. У тој школи држаће се још предавања и читанја из Доситеввих и других књига, ков су народу омилеле. Предавања се држе у зланију школском код Аљмашке цркве.

УПРАЗНЈНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА. У Чакову упразнјно е место учитеља II. основног разреда. Плата е 262 ф. 50 нов, 50 пож, жита, 15 ф. свећа, 60 фр. у име стана, 10 фр. паушал за школске потребе, два и по ланца земљ и 10 хв. дрва. — У Госпођинци, пл. 240 фр. стан и 2 хв. дрва. Молб. до 10. Мая п. р. на госпођ. компанију.

ПОКЛОНИ ШКОЛАМА И УЧИТЕЉИМА. Г. П. Мауковић трговац шидски покланя Шк. Лист школи у Брчком, а г. Нешковић учитељ Румски школи у Батосеку.

С подпуним бровевима Школскога Листа за ову годину јошт смо у стану послужити.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 кв.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрие Вагнера.